

■ Вистава

УРАЖАНЫ ВЕНЕЦЫЯЙ

Выказванне ўдзельніка слаўтаўй біенале сучаснага мастацтва

Міхаіл Шыкаў там быў. А калі недзе быў мастак, то ён свае эмоцыі і уражання выяўляе ў творах — у сценах Музея сучаснага выяўленчага мастацтва можна пабачыць цэлую серыю пад назвай «Сады».

У некалі вельмі авангарднага паэта быў верш пра «горад-сад». І нешта такое быццалася вельмі нетрывіяльнае (не ў малой ступені з-за асобы самога паэта). «Сады» беларускага сучаснага мастака могуць здацца вельмі дзіўнымі. Нават надзвычай нетрывіяльнымі, нібыта з іншага вымярэння. Можа, гэта і нездарма: Венецыянская біенале для нашых сучасных мастакоў — гэта тое мастацкае вымярэнне, якое дазваляе адчуваць сабе часткай сусветнай культуры, творчасці, думкі. Таму ўсе туды імкнучыся. Таму і пабываць там — вялікі гонар. Пабываць — у сэнсе выстаўціцца. А Міхаілу Шыкаву паўшчасліва асабліва. Ён мала таго што пабываў, а і быў архітэктарам Беларускага павільёна на 54-й біенале сучаснага мастацтва ў Венецыі ў 2011-м годзе. Гэта згодна з яго бачаннем афармляўся наш павільён, прастора напаянялася творами, думкамі, зашыфраванымі ў іх мастацкімі выказваннямі, заключанымі не толькі ў карцінах — сучаснае мастацтва актыўна працуе з аб'ектамі, скульптурай, кампазіцыямі з розных рэчаў, праз якія даносіцца ідэя.

Гэта там... А тут, у гэтай выставе мы бачым Міхаіла Шыкава жывапісцам. Які стварае свае «Сады», хоць і не без адсылкі да Венецыі. Напрыклад, адна з прац звяртаецца нават у назве да слаўтагва Арсенала (адной з буйных выставачных пляцовак). Наогул мастацтва ў дні біенале ў Венецыі вельмі шмат: акрамя нацыянальных павільёнаў ёсць выставы маладых мастакоў і іншыя. Галоўнае — паказаць яго так, каб гледачы разумелі сутнасць працэсаў, якія адбываюцца ў сусветным мастацтве (не без адрыву ад сусветнага жыцця). Дык вось, нешта падобнае Міхаіл Шыкаў паспрабаваў зрабіць у Беларусі як архітэктар

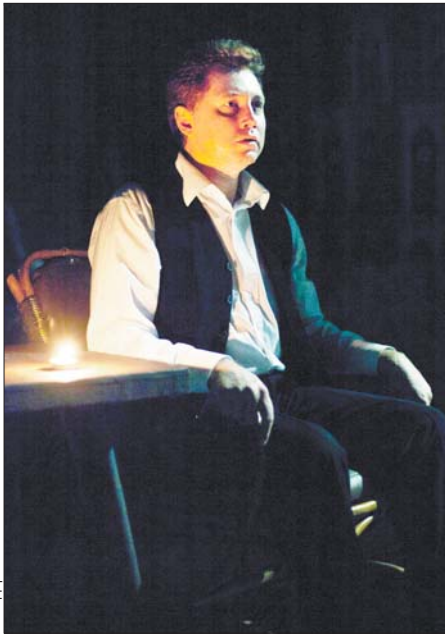
выставы сучаснага мастацтва «Avant-gArTe. Ад квадрата да аб'екта», якая была буйным праектам, што аб'яднаў розныя віды сучаснай творчасці ў нашай краіне.

Невыпадкова такую працу даверылі яму, бо Міхаіл Шыкаў — дацэнт кафедры інтэр'еру і абсталявання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. І хоць для нас такія праекты — толькі першыя крокі ў арганізацыі сучасных буйных выстаў, іх варта рабіць, каб было развіццё. Хто пабываў у Венецыі на выставе сучаснага мастацтва, той гэта разумее. І імкнецца высаджваць мастацкія «сады» тут. І гэта ў шырокім сэнсе, а не толькі пра выставу самога Шыкава. Зрэшты, яе ідэю ён тлумачыць так: «Гэтая вистава — фіксацыя асабистых візуальных асацыяцый і разважанняў пра цуд і парадоксы Венецыянскага біенале. Венецыянскія фактуры — гэта спалучэнне прыроднай празрыстасці з выяўленчасцю, якую ўнёс чалавек, чарговы пошук традыцыйнага культурнага сэнсу, асабисты тэатр рэнавацый сучаснасці выяўленага мастацтва. Вечны пошук мэты: мастак і мадэль, альбо мастак-мадэль?»

Мадэль Міхаіла Шыкава — гэта не толькі мадэль, якая яго натхняла і падштурхоўвала да працы (у гэтым выпадку горад). Калі паглядзець на творы, то паводле іх мастацтва — гэта мадэль свету, яно часам праграмуе і вызначае развіццё. Ці, можа, прадчувае і папярэджвае? У любым выпадку, мадэль, якія паўстаюць з карцін Шыкава, яшчэ раз правакуюць на разважанні пра тое, што ёсць сучасная мастацкая творчасць і дзеля чаго яна. Каму яна цікавая і чым прываблівае мастацтвазнаўцаў і калекцыянераў, якія імкнучыся кожны раз у тую ж Венецыю. І мы можам паразважаць, бо калі нехта стварае «Сады», то гэта ж каму-небудзь патрэбна?!

Ларыса ЦІМОШЫК

Фота Дзяніс Бурчак

— Справа ў тым, што я пацаў сваю кар'еру з Чайкоўскага, усе мае лепшыя працы былі звязаныя з ім, і спадзяюся, што і надалей так будзе, — прызнаўся ў размове артыст. — Што тычыцца галоўнай цяжкасці Чайкоўскага — яго інтанацый на вельмі складана вывучыць! Музыка прыгожая, а калі пачынаеш вучыць, становіцца цяжка: пастаянная змена рытмаў, шмат паўтаноў, якія на слых характарызуюць розныя эмоцыі, але для вывучэння складаныя. Нягледзячы на гэта, Чайкоўскі — кампазітар, які «лечыць» мне галас.

— Герман з'яўляецца ў першым дзеянні оперы і не па кідае сцэну да канца. У гала-савым плане вы спяваеце на мяжы сваіх магчымасцяў?

— Партыя Германа дала мне каласальны вопыт, нягледзячы на тое, што яна вельмі цяжкая. Многія тэнары зрывалі на ёй галас і больш ніколі не выходзілі на сцэну. Калі я, уживаючыся ў вобраз, буду да канца выкарыс-

тоўваць усю вакальную лінію, то дайду да мяжы і застануся без галасу. Вельмі важна навучыцца размяркоўваць свой вакал.

— «Пікавая дама» — містычная опера. Адбывалася штосьці містычнае, калі вы развучалі партыю?

— Упершыню за ўвесь час, што я развучаў партыю, у мяне гучаў голас! Для мяне гэта містыка, але добрая (*усміхаецца*). Партыю вывучыў за незвычайна кароткі тэрмін: паўтара месяца. Існуе два паняцці: пастановачы працэс і ўвод у спектакль. Калі казаць пра мізансцэны, то я прысутнічаў пры пастановавым працэсе і першыя два акты рэпэтаваў, і за месяц уцёб вывучыў.

— Герман — персанаж апантаны, захоплены і з першага дзеяння оперы — вар'ят. Наколькі складана было яго сыграць?

— Дазволі сабе крыху не пагадзіцца з рэжысёрам: я выконваючы ўвесь яго малюнак, Герман у маім выкананні будзе

іншым. На мой погляд, роля павінна знаходзіцца ў развіцці. Герман — вяршыня цяжкасці і музычнасці для тэнара. У гэтай сітуацыі, акрамя таго, як ты спяеш, не менш важна, наколькі добра сыграеш. Калі з першага з'яўлення на сцэне рабіць персанажа вяр'ятам, то глядач не ўбачыць развіцця. Публіка не зразумее, чаму Чайкоўскі менавіта для Германа напісаў тры знаковыя арыі: «І ямя і не ведаю», «Прабач, нябеснае стварэнне», «Што наша жыццё? Гульня!» У першым дзеянні оперы персанаж у маім выкананні будзе трохі дзіўным, але ж не вар'ятам. Пагадзіцеся, дзіўна, калі б Ліза палюбіла шызэфрэнніка? Самым складаным пры развучванні партыі быў ніжні рэгістр. У рускай музыцы ён мае вялікае значэнне! Нават словы, якія нясуць у сабе сэнсавую нагрукну, часцей за ўсё прапісаны менавіта ў ніжнім рэгістры.

— Вобраз Германа праецыравалі на сябе?

— Ніколі не забуду ўсе свае праслухоўванні ў знакавай для мяне месцы: у самы першы тэатр аперэты, куды я пайшоў адразу пасля вучылішча, у оперны тэатр Беларусі, у Вялікі тэатр у Маскве. Гэта першыя гастролі за мяжой на оперным фестывалі. Ведаеце, менавіта той выпадак, калі ты ходзіш, нервуешся і пра сябе думаеш: «тройка, сямёрка, туз». Ці ўсё ж такі ў канцы будзе дама? Своеасаблівы азарт. Таму прызнаюся, вобраз праецыроўна на сябе.

— Такое ўражанне, што вам сімпатычны вобраз Германа...

— Ён сімпатычны мне шчырасцю. Заўважае, яго асюрддзе, якое вельмі добра ілюструецца Чайкоўска на фінальным сцэне, здэкуюцца з яго на працягу ўсёй оперы. Чаму людзі здэкуюцца з чалавека, які заўята ідзе да сваёй мэты? Прычына простая: каб апраўдаць сваю ляноту і ўласнае няўменне і нежаданне дамагацца задуманага. У сувязі з гэтым Герман мне вельмі сімпатычны. Акрамя аднаго — да мэты трэба ісці з разумам!

— Апраўдваеце свайго героя?

— Вядома! Не апраўдваю яго толькі з аднаго боку: ён занадта шмат паставіў на карту дасягнення мэты. Настолькі шмат, што тое, дзеля чаго ён дасягаў сваёй мэты, адышло на другі план. Чалавек, які імкнецца да пэўнага ўзроўню дабрабыту, не

павінен забываць, што ўсё мае свой кошт. І ці будзе каштаваць гэтая мэта ўсіх страт, якія сустраўнацца на шляху яе дасягнення? Герман гэтага не ўлічыў і страціў усё, уключаючы сябе самога.

— Чайкоўскі на працягу ўсёй оперы сімпатызаваў свайму герою і горка аплакваў яго смерць. А вы спачувалі Герману?

— Я не столькі спачуваю Герману, колькі людзям яго тыпу. Бо грамадства ніколі не прымала тых людзей, якія чым-небудзь вылучаліся на фоне астатніх. Мне шкада такіх, як Герман.

— Пушкін для Германа па кідае паўнаўдальна шчаслівы фінал, у той час як Чайкоўскі выбірае смерць. А які з фіналу бліжэйшы вам і чаму?

— Мне бліжэйшы фінал Чайкоўскага. Пагадзіцеся, ён больш эфектны для гледачоў (усміхаецца). А калі разабрацца, фінал не такі цёмны, як можа здацца. Бо Герман рызнікнуў, ён пабыў пераможцам і адчуў шчасце. Фінал Чайкоўскага, на мой погляд, можа змясціцца ў адзін радок — «хай няўдачнік плача!»

— Партыя Германа складаная не толькі вакальна, але і маральна. Што ў вашай галаве, калі вы выконваеце гэтую ролю на сцэне?

— Толькі адно — вытрымаць!

Іна КОРСАК

СКУЛЬПТУР У ЦЭНТРЫ МІНСКА СТАНЕ БОЛЬШ

Вясной у гістарычным цэнтры Мінска з'явіліся дзве скульптурныя кампазіцыі — «Гарадскія шалі» і «Магдэбургскае права (войт)».

— У чацвёртым квартале гэтага года павінен быць здадзены ў эксплуатацыю адзін з аб'ектаў, што будуецца ў пачатку вуліцы Зыбіцкай, — распавядае **архітэктар КУП «Мінская спадчына» Сяргей БАГЛАСАЎ**, — Непадарёку ад яго вырашылі размясціць скульптуру «Здабыццё іконы Божай Маці».

Што будзе ўяўляць з сябе кампазіцыі і чаму яна прысвечана?

Згодна з легендай, у 1500 годзе на беразе Свіслачы знайшлі ікону Божай Маці, чый лік пазней стаў асновай герба Мінска. Гэтую падзею і вырашылі ўвекавечыць на тэрыторыі гістарычнага цэнтра. Скульптары Дамітрый Агануў і Ігар Засімовіч прапанавалі такую ідэю: празрысты абеліск, які імітуе воды ракі, а на ім узвышаецца ладдзя ў

выглядзе птушкі-вешчуна, у ладдзі — абраз.

Якія яшчэ скульптуры плануецца размясціць у гістарычным цэнтры?

✓ «Бітва на Нямізе», сімвалам якой стане меч. Аўтар — Аляксандр Прохараў. Або кампазіцыя «Гарадскія шалі» вельмі палюбілася мінчанам. Новую работу прапануюць усталяваць паблізу Мінскага замчышча пасля ўзяцця дзеяння там гісторыка-археалагічнага цэнтра.

✓ «Мастак» (аўтары Алена Харэберуш і Леанард Пакулніцкі) — абагульнены вобраз мастака, які паказваў на сваіх палотнах стары Мінск. Месяца ўстаноўкі — Верхні горад.

✓ Бліжэй да Акадэміі музыкі можа з'явіцца яшчэ адна кампазіцыя вышэйзгаданага аўтарскага дуэта, прысвечаная творчым беларускім оперы Станіславу Манюшкі і Вінцэнтуні Дуніну-Марцінкевічу.

З'явілася ідэя для новай кампазіцыі, якая будзе прысвечана ўдзелу мінскіх войнаў у Грунвальдскай бітве.

Вось што распавядае пра гэта скульптар Сяргей Агануў: — Даўно працую над гістарычнымі тэмамі. Былі думкі з нагоды Грунвальдскай бітвы, бо ўдзел у ёй прымаў і Мінская харугва. Калі разважаў над магчымым кампазіцыяй, хацеў зрабіць не пафасную работу, а больш лірычную, чалавечную. І вось нарадзіўся такі вобраз — пальчатка рыцара, які замаўся. Як усе войны, ён насіў на шыі ладанку, у якой мог быць абразок з выявай Дзевы Марыі. Магчыма, у момант гібель рыцар сціскаў яго ў руцэ як самае патэмнае, які абярэз. Так і застаўся ў пальчатцы абразок з абліччам Божай Маці.

Вольга ЖАРЫНА,

«Мінск—Навіны».

■ Помніць, шанаваць, ганарыцца

СНЕГІРЫ

Памяць сэрца... На ўсё жыццё застаюцца ў ёй пачуццёва насычаныя імгненні, у якіх цесна пералічаны і радасныя, і пякельна-балючыя перажыванні. Загартаваная ў самаахвярных змаганні за волю і незалежнасць, выяўлена ў слове і мелодыі, яна набывае абрысы гаючай святасці.

У памці Міхаіла Ясёна засталіся малюнкi фронтавых дарог, па якіх ён дайшоў да Германіі, выгляд вёсак і гарадоў знішчаных акупантамі. Цягам часу ўспрынятае пэтычнай душою война перадалос ў мастацка-вобразных вершах, якія потым сталі песнямі.

Вакальны твор «Снегіры» Міхаіл Ясёні і Віктар Войцкі напісалі амаль праз шчысцьдзясят гадоў пасля мінулай вайны... Песня ўзнаўляе непамеркныя старонкі з памяці паэта-франтавіка і вымўляе патрыятычныя пачуцці кампазітара, які духоўна дакрануўся да агульнанароднай памяці пра гераізм і самаахвярнасць суайчыннікаў.

І ў сённяшняй дні людская памяць звяртаецца да тых падзей, што разгортваліся на беларускіх прасторы семдзесят гадоў таму, калі вогненны шар вайны каціўся да заходніх межаў нашай краіны.

Верш Міхаіла Ясёна

Музыка Віктара Войцкі

Мне цяжка забыць дні мінулай вайны... Я чую, як стогнуць сівія бярозкі. Зноў бачыцца мне Беларусь у агні — Разрывы, варонкі, спалёныя вёскі.

Даўно партызанскія згаслі кастры. Ды зноў Беларусь закавалі марозы. На белым сняжку аганькі-снегіры, Ды ствнучь на хвоях бурштыновыя слёзы.

Прыпеў:
Бярозкі, ялінкі,
Лясныя сцяжынкі
Не могуць забыць юнака і дзяўчынкі.
Нібы толькі ўчора,
Нібы толькі ўчора...
Цялуюць сцяжынкі,
Лясныя сцяжынкі,
Не могуць забыць юнака і дзяўчынкі.

...Той чорнаю ноччу нялёгкай быў бой.
А потым сюды, на лясную паляну,
З ружовай зарюю прывезлі з сабой
Дваіх закаханых сябры-партызаны.

На тварах іх ззялі праменні зары,
Сінь неба на іх не магла наглядзецца...
На белым сняжку аганькі-снегіры,
Як кроплі крыві двух заручаных сэрцаў...

Прыпеў.
Даўно партызанскія згаслі кастры. Ды зноў Беларусь закавалі марозы. На белым сняжку аганькі-снегіры, Ды ствнучь на хвоях бурштыновыя слёзы.

Мне бачыцца ўсё Беларусь у агні...
Чужыя салдаты... Спаленыя вёскі...
Зноў чую я грукат мінулай вайны.
Зноў чую я, чую, як стогнуць бярозкі.

Прыпеў.

Падрыхтаваў Міхась ШАВЫРКІН

■ Кінакрокі

ЦІ ЗЛО — АХВЯРА?

Барацьба за чалавека — у незалежным фільме рэжысёра Ірыны Брэль

Новы фільм «Зло», які тры дні паказвалі ў сталічным кінацэнтры «Перамога», — не прадукт непаваротлівага механізму кінастудый, не творчасць пад дыктатам прадзюсараў, якія пазычаюць буйныя сумы, і не камерцыйная адзінка. Карціна, знятая на энтузіазме рэжысёра Ірыны Брэль, наўрад ці можа стаць камерцыйна паспяховай з-за шматлікіх фактараў, і зусім не галоўным тут з'яўляецца тое, што аўтар сярод сентыментальных меладрам і забаўных камедый выбраў даследаванне прыроды чалавечых адносін і пакут.

Антуражам для свайго кінадэбюту маладая рэжысёрка абрала сям'ю (тата, мама і сын), якая жыве ў вёсцы. Я не памылілася, вызначаючы сям'ю ў якасці антуражу, бо аўтарку цікавіць выключна нематэрыяльнае, духоўнае, глыбіннае чалавечае. Разабрацца ў часе і месцы таго, што адбываецца на экране, досыць складана. Дыялектная лексіка, рэдкія славянскія імёны, старая хатка, конь з вазком, малако з хлебам на сняданак, стары посуд, газоўка, выкарыстанне ў маўленні слоў «впроста», «капейка», «картуз» адсылае да даўно забытых часоў. Разам з тым у іншых сценах ёсць і прадукт якасця-ніякага прагрэсу — лядоўня, прылепленыя скотчам аб'явы на дзвярах балініцы і сучасная канвеерная мэбля. Ці то наўмыснае блытаніна, ці то аўтарка выкапіла ачрайнае месца дзеяння з сучаснасці, пра якую не кожны здагадаецца, ці то сумішчэнне ў адной карціне двух часоў (маўляў, рэчы, пра якія гаворыцца ў карціне, актуальныя заўсёды і нічога не мяняецца).

Шчаслівая сям'я — Агаф'я, Лявон і маленькі сын — павінна

сутыкнучца з цяжкасцямі. Аўтару цікавыя толькі псіхалагічныя пакуты, таму іх фактычныя стымулы ў сюжэце паслужаць толькі дапаможным матэрыялам, хімічным індэкатарам. Фабула будзе карасам, яе напаяненнем — эмоцыі, рэакцыя, адносіны. Агаф'ю ў лесе гвалтуе валацуга. Вярнуўшыся дадому да задаволенага пакуту жыццём мужа, яна распавядае яму пра тое, што здарылася. З гэтага моманту «ўсё» і пачынаецца, хоць і не варта чакаць уважальнага шчодра частуе харорскай анатацыі, прымацаванай да фільма. Лявон не знаходзіць у сабе прычын падтрымаць жонку, а толькі абвінавачвае яе ды дзень за днём п'е. Але неўзабаве і яго напатак бяды: усе той жа валацуга шчодра частуе Лявона моцным алкаголем, крадзе грошы і рукавіцы. Па дарозе дадому ў Лявона адмязрае рука, і яго кладуць у шпіталь.

Тут, дарэчы, нам трапляюцца два характэрныя тыпажы, з якімі не хацелася б ніколі сустрацца ў рэальным жыцці. Абяякавы балмужны матэрыялам, хімічным індэкатарам. Фабула будзе карасам, яе напаяненнем — эмоцыі, рэакцыя, адносіны. Агаф'ю ў лесе гвалтуе валацуга. Вярнуўшыся дадому да задаволенага пакуту жыццём мужа, яна распавядае яму пра тое, што здарылася. З гэтага моманту «ўсё» і пачынаецца, хоць і не варта чакаць уважальнага шчодра частуе харорскай анатацыі, прымацаванай да фільма. Лявон не знаходзіць у сабе прычын падтрымаць жонку, а толькі абвінавачвае яе ды дзень за днём п'е. Але неўзабаве і яго напатак бяды: усе той жа валацуга шчодра частуе Лявона моцным алкаголем, крадзе грошы і рукавіцы. Па дарозе дадому ў Лявона адмязрае рука, і яго кладуць у шпіталь.

Галоўная гераіня, як і Ісус, прынесла сябе ў ахвяру дзеля таго, каб «даравалі» іншым.

Варта сказаць толькі, што персанаж Лявона ў фільме паўстане не толькі нізкім, але і бязлівым. Паводле нейкіх грамадскіх патрыярхальных законаў мужчына ў фільме — гаспадар, цар і бог. Да гэтага адсылае і антураж карціны, які асацыюецца якраз з часам і месцам абавязковага мужчынскага дамінавання. Таму яго слабасць і страх выстаўляюцца ледзь

не на рэзну Калізея, каб голасна заявіць (мужчынам): «калі ласка, будзь мацнейшым!» на справе, а не на кулаках ды словах. У выніку Лявон у фільме панясце кару за сваю слабасць, не застанецца безнаказаным і персанаж валацугі. Толькі ў першым выпадку кара носіць характар «ўсваядоміць і выправіць», у другім — зыход канчатковы і бясспрэчны.

Агаф'я ж не прыдзе да шчаслівай развязкі, толькі яе гісторыя на працягу ўсёй карціны трымае над гераіняй німб пакутніцы, і канцоўка гэта пацвярджае. Згодна з фільмам, жаночыя пакуты прыходзяць не толькі ад фізічнай неабходнасці працягваць род, але і ад тых сацыяльных умоў, у якіх мужчына, як гаварылася, — цар і бог. Здаецца, фемінізм радуецца ў развязцы фільма. У выніку Агаф'я атрымлівае маральную і нават фізічную перамогу над двума сваімі цэрамі/катамі.

У фільме шмат Бога ў словах, малітвах і антуражы. Ці ўвасабляецца Бог у жыцці гераіні, ці мае ён месца ў інтарэсах аўтара? Нягледзячы на тое, што імя Бога, рэлігійнасць мільгае тут і там і вядзіць на думку, што ён аддывае вае важную ролю, яе можна заўважыць толькі ў канцы. Развязку карціны можна назваць становачай, з надзеяй і накіраванасцю ў будучыню, аднак боскай волі або ўдзелу ў падзеях не відаць, нават ролю карніка за грахі бярэ на сябе Агаф'я. Хутчэй, наадварот, важна звярнуць увагу менавіта на чалавечую прыроду і на яе правы ў сітуацыях, у якіх Бог служыць толькі вобразам для забыцця.

Фаталізм, які і Божы знак, тут не адчуваецца, таму яшчэ больш відавочным становіцца абавязкова ўвага да ролі ўнутранага свету чалавека, да важнасці ўласных учынкаў і рашэнняў. Значыць, нематчыма перанесці адказнасць за іх на Бога ці лёс. Аднак патаемны вобраз Бога важны ў іншым.

Па-першае, Божы матыў мае ў фільме мастацкую каштоўнасць. Гіпербалізаваныя жаночыя пакуты, а менавіта «пакутуе» ў карціне толькі Агаф'я, маюць перабольшаны, амаль сакраментальны, неспасціжны характар з-за абляцці. Толькі ў першым выпадку кара носіць характар «ўсваядоміць і выправіць», у другім — зыход канчатковы і бясспрэчны.

Выходзіць, галоўнага героя і пакаралі за слабасць, і даравалі яму. Зноў завярнуха закручваецца вакол мужчыны: і ахвяры дзеля яго, і прабачэнне, і новае жыццё. А жанчына, які па традыцыйнай, амаль ужо казанчай схеме рэальнасці, кладзе сваё жыццё і сілы на алтар дабрабыту мужчыны. Усё ж не фемінізм?..

Даследаваць аўтарскі дэбют можна з розных пазіцый проста таму, што рэжысёрка паспрабавала многае ў ім змясціць. Эпізод з валацугам падчас сустрачы з духам Агаф'і моцна выбываецца з агульнай канвы. Тэма адплаты за грахі? Магчыма, але раптоўнае з'яўленне тагасветнага і невывітмаласці ў зямным чалавечым сюжэце стварае занадта яркі і занадта позні кантраст.

Што ж, тэм для разважання, шляхоў для асэнсавання — безліч. У выніку ж карціна можа паказаць значна больш, чым проста «зло», занатаванае ў назве. Прыемна бачыць, калі ўласныя грошы і ініцыятыва траціцца на фільм-даследаванне, фільм з мэтай выказацца, далёкі ад забавляльнага зместу.

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ